

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

-

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Ammatilliset erityisopettajat ry:n lausunto koulutuspoliittiseen selontekoon ammatillisen koulutuksen osalta

Selonteossa on tuotu hyvin esille tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys ja kehittämisen tarve toisella asteella. Koulutuksen tulee olla kaikille saavutettavaa ja sen tulee tukea jokaisen oppijan osaamisen kehittymistä. Opiskelijan omista tarpeista lähtevä riittävä opetus ja tuki ovat edellytyksiä koko ikäluokan sivistyksellisten tavoitteiden saavuttamiselle. Jotta nämä tavoitteet toteutuisivat, tulee myös jokaisella erityistä ja vaativaa erityistä tukea tarvitsevalla opiskelijalla olla yhdenvertainen oikeus saada riittävästi ohjausta ja tukea omissa opinnoissaan. Tämä edellyttää sitä, että oppilaitoksissa on laadukas ja toimiva erityisen tuen toteuttamismalli, ammattitaitoisia erityisopettajia ja riittävät resurssit yksilöllisen oppimisen tukemiseen.

Digitaalinen oppiminen:

Selonteossa pidetään tärkeänä hyödyntää uusia teknologioita ja toimintatapoja opetuksessa ja oppimisessa siten, että kullekin opiskelijalle voidaan rakentaa hänen tavoitteidensa, valmiuksiensa ja edellytystensä mukainen opintopolku ja samalla vähentää opiskelijoiden keskinäistä eriarvoisuutta.

Digitaalinen oppiminen antaa erityistä tukea tarvitseville oppijoille mahdollisuuden omaan tahtiin tapahtuvaan, monikanavaiseen oppimiseen. Korona-ajan etäopiskelu on kuitenkin osoittanut, että osalle opiskelijoista etäopetus on haastavaa. He tarvitsevat teknisen tuen lisäksi tukea muun muassa oman toimintansa ohjaamisessa, tehtävien ymmärtämisessä ja niihin keskittymisessä. Tukea on saatava riittävästi, oikea-aikaisesti oppimisen hetkellä ja sen tulee kohdentua henkilökohtaisesti oppijan yksilölliset tarpeet huomioiden.

Aikuisoppijoiden riittävä tuki:

Selonteossa todetaan, että osalle nuorista liian voimakkaasti itseohjautuvuutta painottava opiskelu aiheuttaa ongelmia. Sama on nähtävissä myös aikuisilla opiskelijoilla, joiden oppimisen haasteet ja mahdollisuudet ovat selonteossa jääneet vähäiselle tarkastelulle. PIAK –selvitykset ja myös opettajien kokemuksen osoittavat, että osalla Suomen aikuisväestöstä perustaidot (luki, matematiikka, tietotekniikka) ovat sillä tasolla, että ne eivät riitä opinnoissa, työssä ja arjessa selviytymiseen. Ammatillisen koulutuksen uudistaminen on tuottanut uudenlaista tuen tarvetta myös aikuisten opinnoissa menestymiseen, mikä tulee huomioida riittävästi oppimisen tukea järjestettäessä.

Yhteisen tutkinnon osat:

Jos ammatillisten perustutkintojen yhteisiä tutkinnon osia halutaan suorittaa nykyistä joustavammin ja laajemmin ammatillisessa koulutuksessa, täytyy samalla huomioida myös lisääntyvä tarve yksilölliseen tukeen ja ohjaukseen. Tämä tulee huomioida myös yhteistyössä työelämän kanssa. YTO-opintojen asemaa jatko-opintokelpoisuuden mahdollistajana tulee merkittävästi parantaa kaikkien opiskelijoiden kohdalla, huomioiden erityisesti erityistä ja vaativaa erityistä tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuudet. Myös maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille tarvitaan yhä enemmän erilaisia opintojen aikaisia tukitoimia esimerkiksi kielitaidon kehittämisessä. Näistä tukitoimista, samoin kuin kulttuuri- ja kielitietoisuudesta tarvitaan lisää tutkimusta ja myös täydennyskoulutusta erityisopettajille.

Yhteisöllisyys:

Selonteossa yhdeksi keskeiseksi teemaksi on nostettu yhteisöllisyys todeten, että osa nuorista tarvitsee nykyistä enemmän yhteisön tukea ja yhdessä oppimista. Tulevaisuudessa tavoitteena on luoda vahvempaa yhteisöllisyyttä toisen asteen koulutukseen, mikä on haasteellista yksilöllisiä oppimispolkuja painottavassa koulutuksessa. Toimenpiteissä yhteisöllisyyden tukemiseen ei digitaalisuuden lisäksi löytynyt kuitenkaan konkreettista ehdotuksia.

Oppivelvollisuuden laajeneminen ja erityinen tuki:

Selonteossa tuodaan esille vahvasti oppivelvollisuuden laajentumisen merkitys. Pelkkä päätös oppivelvollisuuden laajentamisesta ei tule lisäämään toisen asteen tutkintojen suorittamista ja

vähentämään keskeyttämistä, vaan oppilaitoksiin tulee rakentaa riittävää, suunniteltua, kohdistettua ja oikea-aikaista erityistä tukea, joka huomioi opiskelijan yksilölliset tarpeet. Tarvitaan lisää tutkimustietoa siitä, mikä koulupudokkuutta tuottaa ja millaiset oppilaitosten erilaiset tuki- ja ohjausjärjestelmät lisäävät opintoihin kiinnittymistä ja millaiset puolestaan lisäävät syrjäytymisriskiä.

Riittävän tuen varmistamiseksi:

Peruskoulun kolmiportaisen tuen toimivuutta tulee tarkastella erilaisten tutkimusten ja niiden tulosten vertailulla. On huomioitava myös eri koulutusasteiden ja – muotojen erityispiirteet oppimisen tukemisen käytännöt toimintoja yhdisteltäessä. Perusopetuksen kolmiportainen toimintamalli ei sellaisenaan ole siirrettävissä toiselle asteelle, kun huomioidaan perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen erilaiset tavoitteet, tehtävät ja käytänteet.

Jos perusopetuksen, ammatillisen ja lukiokoulutusten hallintoa, rakenteista ja toimintatapoja yhdistetään, on huomioitava erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilölliset tuentarpeet ja vahvuudet sekä varmistettava mahdollisuus tarkoituksenmukaiseen erityisopettajan tukeen kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa koulutusmuodoissa. Jotta jatko-opintoihin siirtyminen ja niissä menestyminen turvataan myös erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden osalta, myös korkeakouluihin tarvitaan erityisopettajia turvaamaan opiskelijoille erityistä tukea ja tekemään vahvasti yhteistyötä toisen asteen kanssa sujuvien siirtymien takaamiseksi. Myös kaikille opettajille tulee antaa taitoja opiskelijoiden erityisen tuen huomioimiseen ja oppimisen tukemiseen kaikilla kouluasteilla.

Ammatillisen koulutuksen tukimuotoja kehitettäessä on määriteltävä tuen sisältö ja eri toimijoiden rooli, tehtävät ja vastuut selkeämmin. Ammatillisilla erityisopettajilla tulisi olla myös ammatillisessa lainsäädännössä määritelty selkeämpi asema oppilaitoksessa. Lisäksi on tarkistettava erityisen tuen henkilöstömitoitus ja erityisopettajien tiedonsaantioikeudet samaan tapaan kuin opinto-ohjaajilla ja erityisen tuen resurssit turvattava kaikissa oppilaitoksissa.

Koulutuksen järjestäjät tulisi velvoittaa kuvaamaan erityinen tuki oppilaitostasolla ja tuen toteutusta tulisi arvioida. Erityisen tuen valtakunnallisessa arvioinnissa tarvitaan tukimallien kehittämiseksi ja tasalaatuisuuden varmistamiseksi toteavan arvioinnin lisäksi kehittävää ja ohjaavaa arviointia esimerkiksi luomalla laatusuosikset ammatilliselle erityisopetukselle ja erityiselle tuelle. Ammatillisiin oppilaitoksiin tarvitaan oman ammattialansa tuntevia ammatillisia erityisopettajia suunnittelemaan ja toteuttamaan erityistä tukea oppilaitoksissa, työelämässä ja muissa oppimisympäristöissä. Lisäksi alueellinen saavutettavuus on huomioitava sekä erityisessä että vaativassa erityisessä tuessa ja erityisopettajien määrissä ja myös heidän resursseissaan mahdollistaa yksilöllinen tuki.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

-

Pynnönen Päivi
AEO - Ammatilliset erityisopettajat ry